

Begrijpen met je handen – recensie

Door: Marijke Liefting, Geplaatst op september 9, 2013, hetkind.org

‘Begrijpen met je handen’, wat is dat voor een boektitel? Mijn handen kunnen veel, maar begrijpen, dat doe ik nog altijd met mijn hoofd. Dacht ik. Maar zodra ik het boek opensla word ik gegrepen door de vele prachtige foto’s. Begrijpen, dat doe ik met mijn ógen!

Mijn ogen kleven aan kinderhandjes die kleien, kliederen en knoeien. Ze frutten met eten, verf of klei. Ik blijf hangen bij pagina’s met geconcentreerde kindersnoeten. Ik zie hoe ze mieren met flesjes, trechters en vloeistoffen. Kinderen aan het werk in besmeurde schorten, aan vol gespetterde tafels. Vloeren bezaaid met stokjes, kasten met bakjes en mandjes gevuld met crap (creatieve afval producten). Ik kom ogen tekort.

Ik sla aan het lezen en dezelfde dag heb ik het boek uit. En dat voor een studieboek (uitgegeven door Reed Business Education). Honderdvijfendertig pagina’s informatie, die ik ‘hap slik’ naar binnen werk. Is het daarmee gedaan? Echt niet. In de weken erna grijp ik steeds opnieuw naar dit boek met zijn wondere wereld. Het is één groot pleidooi voor vrijheid. Voor iets maken om het máken. Creatief bezig zijn zonder vooropgezet plan. Dat kan!

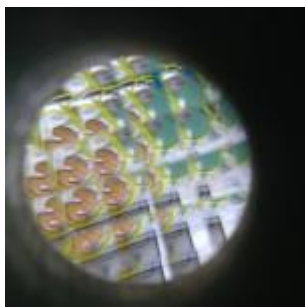
Kinderen kunnen het en volwassenen ook, want je schildert niet voor anderen, maar voor jezelf. De boodschap is: focus op het proces en niet op het resultaat. Grote voorbeelden worden in dit kader genoemd: Jesper Juul (therapeut en schrijver), Arno Stern (onderzoeker van beeldtaal) en Reggio Emilia (school in Italië). Er hebben al veel mensen nagedacht over een andere kijk op creativiteit en toch sijpelt hun kennis en ervaring maar langzaam door in het onderwijs. Terwijl scholen een enorme vrijheid hebben, juist met het vak Beeldende Vorming. Een vak waar de inspectie nauwelijks aandacht aan besteed.

Néém die vrijheid dan, leerkrachten! Geef eens geen opdrachten, laat elk plan los. Zet daarentegen materiaal neer. Uitdagend materiaal en zie waar het schip strand. Als het uur om is, hoeft u geen oordeel te vellen over de maaksels, laat staan er een cijfer aan toe te kennen. U heeft, net als de kinderen, geproefd van de sfeer en geroken aan de oneindige mogelijkheden. Dat smaakt naar meer! Meer ontdekken, uitvinden en experimenteren. Oplossingen zoeken en combinaties vinden. Wow! Dat kan de enige conclusie zijn van dit proces. Wow! Een term die voor terugkoppeling naar kinderen is uitgevonden door de schrijfsters van het boek: Annet Weterings en Sabine Plamper.

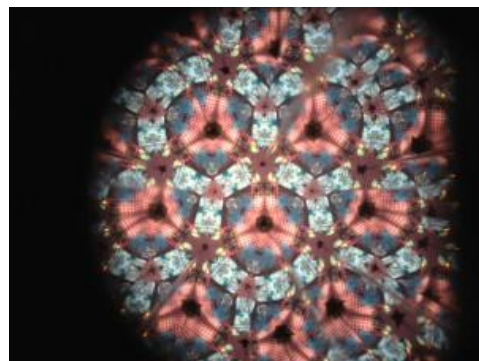
De spulletjes van hiernaast zijn nog uit mijn PABO-tijd. Ik bereidde een bezoek voor aan het museum Kunstlicht in de Kunst (helaas moest dit museum plaatsmaken voor het Philipsmuseum). Mijn groep 3 ging op onderzoek en was de hele middag zoet met deze materialen en een overhead projector. Ik had het geweldig naar mijn zin, ik hoefde alleen maar te kijken.

Nu ik de spullen na lange tijd weer eens zie, kan ik het niet laten om er mee te spelen. Het is geen vooropgezet plan en ik heb er geen doel mee. Ik ben gewoon nieuwsgierig. Of je een kaleidoscoop voor het lensje van je i-Pad kunt houden en wat je dan voor foto krijgt.

Wow! Dat bevalt goed, kan ik dat met de groene caleidoscoop misschien ook wel? Jawel hoor, ik raak steeds enthousiaster (maar wees gerust, ik zal niet alle foto's plaatsen).

Als laatste nog het experiment met 'het-om-het-hoekje-kijkertje'. Dit houdt mij een hele tijd bezig. Wat heb ik toch een geweldig werk.

Ik keur een boel foto's af voordat ik bedenk dat het helemaal niet gaat om een mooie foto. Daar ben ik mooi ingestonken! Schrijf ik een pleidooi voor procesgericht werken, gooi ik 'het proces' in de prullenbak. Ik geef het toe. Ik ben 'old school' op zoek naar het mooiste plaatje, het beste resultaat. Teksten moeten ook herschreven worden. De eerste versie is nooit goed en het streven naar beter of mooier is ook niet verkeerd. Dat is groei!

Zo zou het moeten werken op school, met beeldende vorming. Dat leerlingen de kans krijgen om te groeien in hun werk. Bijvoorbeeld door in de klas te werken met een schetsboek. Laten we het beoordelen overboord zetten. Feedback is prima! Terugkoppelen op een werkproces, vooruitdenken naar een volgende stap, dat is allemaal wel enorm waardevol.

In het onderwijs wordt creativiteit met de beste bedoelingen voornamelijk vermorzeld in plaats van ontwikkeld. Ik denk aan het voorbeeld van Ken Robinson, die in zijn TED-talk laat weten dat kleuters met veruit de meeste oplossingen komen als je vraagt: 'Waar kun je een paperclip voor gebruiken?' Dus wég met die uniforme werkjes: 25 dezelfde paddestoelen, kuikens of zwarte Pieten. Lang leve het krassen en droedelen. Wanneer je kinderen begeleidt zónder voorbeeld, thema of programma levert dat meer originele en eigen beelden op. Begeleid leerlingen op basis van gelijkwaardigheid (wat niet hetzelfde is als begeleiden zonder grenzen aan te geven).

Wil je weten hoe dat moet? Dan kan ik je dit boek aanbevelen. Handig voor mensen in het onderwijs, de kinderopvang, (groot)ouders en professionals die met kinderen werken.

Tot slot nog een citaat van Jonathan Safran Foer, uit het boek 'Extreem luid en ongelooflijk dichtbij':

Oskar Schell is uitvinder, sieradenontwerper, amateur-entomoloog, francofiel, slagwerker, verwoed schrijver van fanmail, pacifist, archeoloog van Central Park, romanticus, Groot Ontdekkingsreiziger, juwelier, shakespeareans acteur, inconsequent veganist, verzamelaar van zeldzame munten en vlinders die een natuurlijke dood zijn gestorven. Hij is negen jaar.

De scholen zitten vol met Oskars. Laat elke leerling zich creatief kunnen ontwikkelen, dat is de uitdaging voor het onderwijs.

Lees in dit kader ook mijn artikel over 'Schetsboek in de klas' in Praxisbulletin nr. 1 september 2013, jaargang 31.

'Begrijpen met je handen'
Een andere kijk op kind en creativiteit
Annet Weterings en Sabine Plamper
Reed Business Education, Amsterdam 2012
ISBN 978 90 352 3524 3

Een foto uit de prullenbak...
kijken om het hoekje.

Dit artikel is ook geplaatst op de website van HetKind.org